

Bevezetés.

I. Mozgósítási utasítások és segédletek.

1. **(A csendőrségi mozgósítási utasítás és a mozgósítási segédletek tartalma.)** A „J—3, cs.“ jelzésű „Mozgósítási utasítás a magyar királyi és a magyar királyi horvát-szlavon csendőrség számára“ azokat a feladatokat tartalmazza, melyeket a csendőrségnek általános vagy önálló (részbeli) mozgósítás esetén megoldania kell és utmutatást ad ezeknek a feladatoknak mikénti teljesítésére.

A mozgósítás végrehajtásánál való közreműködésre és ennek előkészítésére vonatkozó részletkérdéseket — amennyiben azok ebben az utasításban előírva nem lennének — a csendőr kerületi parancsnokságok*) szabályozzák.

Azokat a mozgósítási rendelkezéseket, melyek gyakori változásoknak vannak kitéve, továbbá azokat, melyek a mozgósítási utasításba be nem illeszthetők, a honvédelmi minister külön adja ki.

2. **(A mozgósítási utasítások és a mozgósítási segédletek kezelése.)** A mozgósítási utasítások és mozgósítási segédletek, valamint a mozgósításra vonatkozó összes rendeletek szigorú titkos jellegűek. Ilyen rendeleteknek arra nem hivatottakkal való közlése vagy azoknak szolgálatilag nem indokolt kihirdetése szigorúan tilos.**)

A mozgósítási segédletek biztos megőrzéséről a parancsnokok kötelesek gondoskodni.

A mozgósítási segédletek az 1909. évi 10.201./eln. számú honvédelmi ministeri rendelettel rendszeresített és a megőrzés végett átvett titkos segédletekről vezetett „Leltár“-ban tartandók nyilván.

Mozgósítási segédleteket csakis oly közegeknek szabad meghatározott időre elismervény ellenében kiadni, kiknek azokra h i v a t a l b ó l

*) „Csendőr kerületi parancsnokságok“ alatt ezen utasításban a magyar királyi horvát-szlavon csendőr parancsnokságot is kell érteni.

***) E rendelkezésre az összes alárendelt csendőr személyeket ismételtén és nyomtatékosan figyelmeztetni kell.

szükségük van. Az átvevőt e segédletek leggondosabb megőrzésére figyelmeztetni kell.

Ha a mozgósítási segédletek vagy azok mellékletei netalán elvesznének, az a csendőr kerületi parancsnokságnak a z o n n a l jelentendő. *)

A csendőr kerületi parancsnokság a szükséges (esetleg birói) nyomozást elrendeli, illetőleg amennyiben tiszt (tisztviselő, tisztjelölt) ellen válik birói nyomozás szükségessé, annak elrendelése iránt a csendőrségi felügyelőhöz fordul; ha pótlás szükséges, az iránt az eljárást folyamatba hozza és a honvédelmi minister által kiadott, illetve a honvédelmi ministeriumban nyilvántartásban álló segédletek elveszéséről a honvédelmi ministernek a z o n n a l, a nyomozás eredményéről pedig annak befejezése után jelentést tesz. **)

Mozgósítási segédletek kiadása alkalmával tudtul adandó, hogy az eddigi segédletek közül melyek helyeztetnek hatályon kívül s hogy ezeket visszaterjeszteni vagy megsemmisíteni kell-e?

Az őrsök, (különítmény) járások és szakaszok hatályon kívül helyezett mozgósítási segédletei a szárnyparancsnokságnál, a többi csendőrparancsnokságok ily segédletei pedig az illető parancsnokságnál égettetnek el.

Az elégetést mindég az illető parancsnok és még egy tisztből álló bizottság eszközli és azt a tul oldalon idézett honvédelmi ministeri rendelettel rendszeresített „Jegyzőkönyv“-ben tárgyalja.

A honvédelmi minister által kiadott mozgósítási utasítások meglevő összes készletéről a csendőr kerületi parancsnokságok évente május hó 15-ig egy kimutatást tartoznak a honvédelmi ministerhez előterjeszteni.

Minthogy általános mozgósítás esetén az összes csendőr iskolák felozlattatnak, (4. §. 4. pont) a tanosztályok általános mozgósítás esetén segédleteiket a lezárt titkos leltárak alapján az illetékes pót-szárny, — a nagyváradi csendőrségi altiszti iskola parancsnokság pedig a helyben levő szárnyparancsnokságnak adja át.

II. Alapfogalmak.

1. **(Mozgósítás.)** A mozgósítás a fegyveres erőnek a békeviszonyról a hadiviszonyra való átmenete és pedig általános:

*) A felszerelési anyagraktár és nagyváradi országos csendőr iskola e tekintetben a csendőrségi felügyelőséghez utaltatik.

**) Elévülésre nézve lásd az 1911. évi 2.057./eln. honv. ministeri rendelet.

ha az egész fegyveres erőt, részbeli pedig: ha annak csak egyes részeit állítja hadilábra.

Az általános mozgósítás elő van készítve.

A részbeli mozgósítás vagy már békében készítették elő, vagy előkészítés nélkül rendeltetik el.

Önálló mozgósítás: egyes katonai területi körleteknek (hadtesteknek) az e célból hozzájuk utalt honvéd kerületekkel együttesen — a többitől függetlenül — történő már békében előkészített részbeli mozgósítása.

A mozgósítás magában foglalja a hadiállomány, hadi felszerelés és hadalakulás fölvételét.

2. **(A népfölkelés föl- és behívása.)** A népfölkelésnek szolgálatra való igénybevétele, annak föl- és behívása által történik.

3. **(Leszerelés. Népfölkelés elbocsátása.)** A fegyveres erő mozgósított részeinek átmenete a hadiviszonyról a békeviszonyra.

Ez a békeállomány és a békealakulás fölvétele (a fölállított népfölkelő alakulások föloszlatása) által történik.

4. **(Felszerelési állomás.)** Felszerelési állomásnak azt a helységet nevezzük, ahol a nemtényleges legénység hadszerü fölruházása, felszerelése és fölfegyverzése történik.

5. **(Mozgósítási állomás.)** Mozgósítási állomás az a helység, hol a csapatoknak stb.-nek a menetkészültséget el kell érniök és pedig azoknak, melyek már békében a felszerelési állomáson vannak, a hadiállománnyal, a többieknek a békeállománnyal.

6. **(Menetkészültség.)** A már békében a felszerelési állomásukon levő csapatok stb.-iek akkor menetkészek, ha a hadiállományt elérték, azt hadszerüen fölruházták, felszerelték, fölfegyverezték és a hadialakulást fölvették. Azok a csapatok, melyek békében nincsenek felszerelési állomásukon, akkor menetkészek, ha a békeállományt hadszerüen fölruházták, felszerelték és fölfegyverezték.

7. **(A háboruesetek megjelölése.)** R háborueset alatt Oroszország, J háborueset alatt Olaszország és B háborueset alatt valamely Balkán állam ellen elrendelt mozgósítást értjük. B.-H.-D. Bosznia-Hercegovina-Dalmácia rövidítése.

8. **(A csendőrséghez beosztott egyének.)** A csendőrséghez végleg beosztott vagy ott próbaszolgálaton levő egyének, háboru tartama alatt is a csendőrségi szolgálatban megmaradnak. (1881. évi II. és 1882. évi X. t.-c.)

A. Általános mozgósítás.

1. §. A mozgósítás vezetése.

1. **(Alapelvek.)** A gyors mozgósítás a hadisiker egyik lényeges előfeltétele; annak célszerű előkészítése és kivitele az erre hivatottak legfontosabb kötelességei közé tartozik.

Minden mozgósítási előgondoskodás a lehető legnagyobb egyszerűség és áttekinthetőség mellett, gyakorlatilag kivihető és oly teljes legyen, hogy mozgósítás esetén csak az végeztessek, ami békében nem fogatosítható.

Csak alaposan átgondolt, a tényleg fennálló körülményekhez alkalmazott előkészületek nyújtanak biztosítékot arra, hogy a mozgósítás, az időnek és munkaerőnek teljes kihasználása mellett idejekorán befejeztetik.

2. **(Vezetés a csendőrkerületi parancsnokságok részéről.)** A mozgósításnál való közreműködés előkészítését és ezen előkészületek végrehajtását, kerületükben a csendőr kerületi parancsnokságok vezetik és ellenőrzik.

A csendőr kerületek az állományukba tartozó csendőr legénységet, a tábori csendőr legénység pótlására szánt közös hadskregbeli illetve honvédségi tartalékos altiszteket (6. §.) és az állomány fel-emelésére rendelkezésre bocsátandó népfölkelő legénységet (E Fejezet), már béke idején akként osztják el a szárnyakra, ezek pedig az őrsökre (E Fejezet 1. pont), hogy az őrsök mozgósítási teendői akadály nélkül és — amennyire lehetséges — más kerületek segítségével lebonolyithatók legyenek.

3. **(A honvédelmi minster beavatkozása.)** A honvédelmi minster mozgósítás alatt csak oly kivételes esetekben avatkozik be, a melyek a mozgósítási utasításokban különösen meg vannak jelölve, vagy ha erre kényszerítő szükség állana be.

2. §. A mozgósítás előkészítése.

1. **(Alapelv a mozgósítási intézkedések kihirdetésére.)** A mozgósítási intézkedéseket elvileg csak az okvetlenül szükséges terjedelemben és csak azoknak kell kihirdetni, kiknek az illető intézkedésről tudomással kell birniok. Nincs tehát megengedve, a felsőbb

helyről kiadott mozgósítási intézkedéseket (rendeleteket) az összes alárendelt parancsnokságokhoz és közegekhez teljtartalmulag továbbítani, sokszorosítani, ha azok az összes alárendelt parancsnokságokat és közegeket nem érdeklik.

2. **(Mozgósítási munkálatok.)** A békeelőgondoskodások az 1. számú melléklet szerint szerkesztendő „Mozgósítási terv“-ben és annak mellékleteiben tárgyalatnak. 1. sz. melléklet.

Az 1. és 2. számú melléklet csak általános jellegű; a mozgósítási előmunkálatokat fölösleges pontok elhagyása, vagy újak felvétele által a valóságos viszonyoknak megfelelően kell szerkeszteni.

A mozgósítási tervek helyes megszerkesztéséhez szükséges, hogy az egyes parancsnokok a mozgósításnál való közreműködés általános lefolyásáról helyes fogalommal bírjanak és saját körletüknek viszonyait alaposan ismerjék.

A csendőr kerületi parancsnokságok intézkednek az iránt, hogy a mozgósítási tervnek teljes összeállításához vagy kiegészítéséhez szükséges adatok és intézkedések az illetékes parancsnokságokhoz tényleg eljussanak; szabályozzák mindazon ügyeket és teendőket, amelyek a kerület területén, a csendőrség hatáskörén és feladatán belül, egységes vezetést és egyöntetű lebonyolítást igényelnek.

A mozgósítási munkálatokban tárgyalandó kérdésekre kapta szerű (sablonos) feleleteket adni nem szabad.

A mozgósítás kihirdetése előtt netalán végrehajtandó létszámkiegyenlítésekre, vezénylésekre, beosztásokra nézve teendő előgondoskodásokat a mozgósítási előmunkálatokban szintén tárgyalni kell.

A csendőr kerületi, a nagyváradi országos csendőr iskola és a fölszerelési anyagraktár parancsnokság ennek az utasításnak az alapján megszerkeszti a saját mozgósítási tervét. A csendőr kerületi parancsnokság azután alárendelt kikülönített törzstisztjeivel és szárny- (pótszárny) parancsnokságaival (a III. számú csendőrkerület a gödöllői tiszti különítmény parancsnoksággal is) mindazokat az adatokat közli, amelyeket ezeknek a saját mozgósítási tervük összeállításánál figyelembe venni és feldolgozni kell.

A szárnyparancsnokság, a csendőr kerulettől leérkezett adatok valamint személyes tapasztalatai és a szárny viszonyainak ismerete alapján, jelen utasítás értelmében részletesen kidolgozza saját mozgósítási tervét és közli ebből a szakaszparancsnokságokkal mind-

azokat az adatokat, amelyeket ezeknek a saját és az őrsök mozgósítási tervének összeállításánál figyelembe venni és feldolgozni kell.

A szakaszparancsnokok ezeknek az adatoknak a leérkezése után legkésőbb 14 nap alatt kidolgozzák részletesen saját mozgósítási tervüket és azt mellékleteivel együtt betekintés, felülvizsgálás és esetleges kiegészítés végett a szárnyparancsnoksághoz előterjesztik.

A szakaszparancsnokok a szárnyparancsnokság által jóváhagyott saját mozgósítási tervük, valamint jelen utasítás alapján, nemkülönben az őrsök viszonyainak figyelembe vétele mellett, külön-külön kidolgozzák alárendelt örseik (állandó különítményeik) mozgósítási tervét és azt átvételi elismervény mellett az őrsöknek (állandó különítményeknek) kiadják. Legközelebbi örsszemle, vagy alkalmi kiszállás alkalmával a mozgósítási terv tartalmát megmagyarázzák az őrs-(különítmény)-parancsnokoknak és az ezektől valamint a hatóságoktól (előjáróságoktól) nyert adatok alapján a netalán még szükséges kiegészítéseket foganatosítják.

A gödöllői tiszti különítmény parancsnoka saját és örsei mozgósítási tervének kidolgozása körül úgy jár el mint a szakaszparancsnokok, azzal az eltéréssel, hogy saját mozgósítási tervét betekintés illetve jóváhagyás végett a csendőr kerületi parancsnoksághoz terjeszti fel.

A kikülönített törzstisztek és a pótszárnyparancsnokságok mozgósítási terveiket jóváhagyás végett szintén a csendőr kerületi parancsnoksághoz terjesztik fel.

Az őrs- (állandó különítmény-) és szakaszparancsnokságok a hatályukat vesztett mozgósítási terveiket és azok mellékleteit megsemmisítés végett a szárnyparancsnoksághoz terjesztik elő.

A pótlókeret és a pótlóidomító osztály parancsnoksága valamint a tanosztályok nem szerkesztenek mozgósítási munkálatokat. Utóbbiak mozgósítási teendői a pótszárny mozgósítási tervében dolgozandók fel.

3. (Segédletek a mozgósítási munkálatok szerkesztéséhez.) A mozgósítási munkálatok szerkesztéséhez a következő segédletek szolgálnak :

- a) Ezen utasítás ;
- b) az E—16 jelzésű utasítás ;
- c) a honvédelmi ministertől, az előjáró, valamint egyes katonai (honvéd) parancsnokságoktól és polgári hatóságoktól beérkező, illetőleg utóbbiaktól és az őrsöktől beszerzett adatok.

4. (A mozgósítási munkálatok tartalma.)

a) **Mozgósítási terv.** A „Mozgósítási terv“ mellékleteivel együtt a mozgósításnál való közreműködés előkészítéséhez és végrehajtásához szükséges tudnivalókat tartalmazza.

A mozgósítási terv szövegezése világos és találó legyen. Anélkül, hogy a mozgósítási utasítás határozmányainak kivonatához hasonlítana, az idő és munkabeosztásban felsorolt teendőket kellően világítsa meg, az illető parancsnokság mozgósítási viszonyait a 6. mozgósítási napig behatóan tüntesse fel és a csatolt mellékletekkel (táblázatokkal, vázlatokkal) az összhangot tartsa fenn.

A mozgósítási tervhez csatolandók:

Az idő- és munkabeosztás, mozgósításra vonatkozó rendeletek, írásbeli intézkedések és parancsok, a mozgósítási parancs átvételéről szóló jelentés, a mozgósítás esetén kiadandó parancsok, valamint a mozgósítási tervhez tartozó egyéb iratok, mint pl. elismervények, előjegyzések, beadványok, jelentések, menetlevelek, őrsjárat beosztások, felvételi és beszolgáltatási okmányok, leltárak, vázlatok, térképek stb. A mozgósítás esetén teendő jelentéseket (kiadandó parancsokat, értesítéseket), amennyire lehetséges, fogalmazványban és tisztázatban is előkészíteni, ha azonban ez nem lenne lehetséges, vezérszavakkal az illető pontnál előjegyezni kell.

Ha egy segédlet (parancs, rendelet stb.) tartalma a mozgósítási terv több pontjára vonatkozik, akkor azt a mozgósítási terv csak egy pontjához, különben pedig a megfelelő ponthoz kell csatolni.

b) **Idő- és munkabeosztás.** A 2. sz. melléklet szerint szerkesztett idő- és munkabeosztásban az egyes napokra tervszerűen felosztandó mozgósítási teendők „a mozgósítási parancs vétele után azonnal“ végrehajtandó tennivalók előrebocsátása után, naponként, idő szerint rendezve, világosan és áttekinthetően veendő fel.

Az idő- és munkabeosztásba olyan általános szolgálati teendőket, melyeket az őrs hivatásszerű kötelességénél fogva s jelen utasítás alapján a mozgósítás tartama alatt állandóan teljesíteni hivatva van, nem kell felvenni.

Az idő- és munkabeosztásnak a mozgósítási tervvel és az egyes mozgósítási napokra eső intézkedésekkel teljesen összhangban kell lennie.

Az idő- és munkabeosztás különösen az őrsökön a legfontosabb mozgósítási segédlet, mely az egész mozgósítási tervből egy tömör, áttekinthető kivonatot képez. Ezért azt nagy gonddal és

ugy kell szerkeszteni, hogy az őrsparancsnok csupán ennek és a mozgósítási terv tartalmának ismerete alapján, mozgósítási teendőit simán és nyugodtan elvégezhesse.

5. (A mozgósítási munkálatok kiegészítése és nyilvántartása.)

A mozgósítási tervek és azoknak mellékletei a tényleges viszonyoknak megfelelően, esetről-esetre kiegészítendőek és nyilvántartandók akként, hogy ezek alapján a mozgósítási teendők végrehajtása mindenkor biztosítva legyen.

Minden parancsnok kötelessége, hogy a mozgósítási előgondoskodásainak folytonos tökéletesítésére törekedjen.

Az őrsök mozgósítási munkálatainak kiegészítését vagy módosítását a szakaszparancsnok rendelkezéseihez képest az őrsparancsnok is végezheti.

Gyakori változásoknak alávetett tételek, számok stb. irónnal írhatók.

Oly tételeket vagy mellékleteket, melyeken már igen sok javítás vagy helyesbítés eszközöltetett, újból kell letisztítani.

6. (Mozgósítási előadó.) Minden csendőr kerület egy a kerület székhelyén állomásozó csendőr tisztet jelöl ki „Mozgósítási előadó“-ul.

Ez a tiszt parancsnokának segédközege és egyéb szolgálati kötelemének akadálytalan teljesítése mellett, a csendőr kerület összes mozgósítási ügyeinek helyes vezetéseért, pontos megőrzéseért, nyilvántartásáért stb. a parancsnokkal szemben felelős; az alosztályok mozgósítási munkálatainak kiegészítéséről, azoknak összhangban tartásáról, folytatólagos helyesbítéséről gondoskodik és megfelelő javaslatokat tesz.

A mozgósítási előadó teendőiben egy másik tiszt annyira tájékozva legyen, hogy azt bármely időben helyettesíthesse.

7. (A mozgósítási rendelkezések ismerete.) A mozgósítási teendők akadálytalan lebonyolíthatása céljából szükséges, hogy minden parancsnok saját mozgósítási tervét és annak mellékleteit, valamint a mozgósítási utasítás rendelkezéseit alaposan ismerje.

A mozgósítási munkálatokba való betekintés csupán azoknak az egyéneknek engedhető meg, kiknek azokról feltétlenül tudomással kell birniok.

Az egyes parancsnokok helyettesítésére hivatottak, az összes mozgósítási előgondoskodásokról már békében tájékozódjanak; a mozgósítási tervbe való betekintést aláírásukkal igazolja.

A csendőrségi tisztektől és tisztviselőktől követelni kell, hogy a mozgósítási terv alapján mozgósítás esetén reájuk háramló tevékenységet ismerjék.

Ez irányban az illetők kioktatása megbeszélések útján történik.

Az őrs legénységét az őrs mozgósítási teendőiről csak oly mérvben szabad a szolgálati titokra való figyelmeztetés mellett tájékoztatni, hogy ismereteinek kifecsegeése által hátrány ne származhassék.

8. **(Szemlék.)** Az előljárók szemléik alkalmával a mozgósítási utasításokban és egyéb mozgósítási intézkedésekben foglalt rendelkezések teljesítése felől, főleg pedig a mozgósítási előgondoskodások végrehajthatóságáról, azok teljességéről, a mozgósítási segédletek helyes és állandó nyilvántartásáról és megőrzéséről, nemkülönben arról is, vajjon a mozgósítást érintő intézkedéseket és utasításokat az arra hivatottak kellően ismerik és helyesen értelmezik-e, meggyőződni tartoznak.

Esetleges hiányok helyesbitése az őrsök mozgósítási munkálataiban csak az illető szakaszparancsnok útján rendelhető el.

A csendőrségi tiszti előljárók fel vannak jogosítva arra, hogy a mozgósítási tervet alárendelt parancsnokságaiktól esetről-esetre betekintés, vagy átdolgozás végett írásbeli parancscsal bekövetelhessék.

A honvédelmi minister, a hadtest-, valamint a honvédkerületi parancsnokság által esetleg kirendelt tisztnek kivánságára — ha magát ebben a minőségben kellően igazolta — a mozgósítási terveket elő kell mutatni.

3. §. A mozgósítás elrendelése.

1. **(A mozgósítási parancs tartalma.)** Az általános mozgósítást a legfelsőbb rendeletre kibocsátott mozgósítási parancs rendeli el, ez adja tudtul a bekövetkezett háborúesetet és állapítja meg, hogy melyik nap tekintendő első mozgósítási napnak.*)

Például: „Ő Felsége az általános mozgósítást elrendelte. R háboru. Első mozgósítási nap április tizenötödike.“

2. **(A mozgósítási parancs kihirdetése.)** A honvédelmi minister a mozgósítási parancsot a magyar szent korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelőjének közvetlenül és írásban, azoknak a szárny-

*) A mozgósítási parancsban „általános mozgósítás“ alatt mindig a népfölkelésről és behívásról is értjük.

parancsnokságoknak pedig, melyeknek állomáshelyén honvéd állomásparancsnokság nincs, közvetlenül és táviratilag adja ki.

Oly csendőrállomásokon, hol honvéd állomásparancsnokság van, a mozgósítási parancsot az állomáson levő legmagasabb csendőrparancsnokságnak (kikülönített törzstisztnak) írásban és közvetlenül a honvédállomásparancsnokság adja ki.

Ez a legmagasabb csendőrparancsnokság (kikülönített törzstiszt), illetve a honvédelmi minister által közvetlenül értesített szárnyparancsnokság, a mozgósítási parancsot a helyben levő összes csendőrparancsnokságokkal írásban és közvetlenül közli.

Azok a kikülönített csendőr- (szakasz, járás, őrs, különítmény) parancsnokságok, melyek nincsenek honvéd állomásparancsnokságok székhelyein, a mozgósítási parancsot előljáró szárnyparancsnokságuktól — lehetőleg táviratilag — kapják. Oly állomásokon, ahol több ily parancsnokság állomásozik, ez a távirati mozgósítási parancs csak a legmagasabb parancsnokságnak adatik ki, mely azt a helyben levő csendőrparancsnokságokkal írásban közli.

A gödöllői tiszti különítményparancsnokság a mozgósítási parancsot a budapesti, a kiskunhalasi pótlóidomító osztály a kecskeméti szárnytól kapja.

Ha egyes — nem honvéd állomásokon levő — őrsök fekvése folytán célszerűnek mutatkoznék, úgy a mozgósítási parancs ezeknek egy — a szárnyparancsnokság által megjelölt — szomszédos őrs által, küldönc útján is továbbítható.

A küldönc békében kiválasztandó, neve és lakása az illető őrs mozgósítási tervében tárgyalandó.

A mozgósítási parancs átvételét a magyar szent korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelője írásban és közvetlenül jelenti a honvédelmi ministernek, a csendőr kerületi parancsnokság pedig táviratilag (helyben írásban) a területileg illetékes honvéd kerületi parancsnokságnak.

A többi csendőrparancsnokságok (kikülönített törzstisztek) a mozgósítási parancs átvételét közvetlenül előljáró csendőr kerületi parancsnokságuknak jelentik és pedig ha lehetséges táviratilag, különben írásban. A fölszerelési anyagraktár parancsnoka a mozgósítási parancs átvételét a III., a nagyváradi altiszti iskola parancsnoksága pedig a VIII. számú csendőr kerületi parancsnokságnak ismeri el.

A mozgósítási parancs átvételéről szóló jelentésben a mozgósítási parancs átvételének napját és óráját, továbbá a bekövetkezett

háboru esetet és az első mozgósítási napként meghatározott naptári napot is fel kell tüntetni. Pl.

„Az általános mozgósítást elrendelő parancsot -én óra perczkor átvettem. R háboru. Első mozgósítási nap“

A csendőr kerületi parancsnokságok valamennyi elismervénynek hozzájuk történt beérkeztét táviratilag a honvédelmi ministernek még külön is jelentik.

Ez a jelentés a következőképen szól: „Az általános mozgósítást elrendelő parancs mindenhová helyesen megérkezett.“

A távirati és írásbeli mozgósítási parancsokat, valamint az átvételi elismervényeket, amennyire lehetséges, már békében elő kell készíteni s a mozgósítási tervhez csatolni. (2. §. 4. pont.) Azoknak mozgósítás esetén eszközöndő végleges kitöltésekor a benne előforduló számjegyeket betűkkel kell beírni.

Az őrsre érkező mozgósítási parancsot az őrsparancsnok a legénység előtt azonnal kihirdetni s ennek megtörténte után a legénységet teendőire kioktatni köteles.

3. (Az általános mozgósítás és a népfölkelés föl- és behívásának nyilvános kihirdetése.) Az általános mozgósításnak elrendelését — mely a népfölkelés föl- és behívását is mindig magában foglalja — a „Mozgósítási hirdetmény“-nyel és a „Hirdetmény“-nyel a „népfölkelés fölhívására és behívására“, a közigazgatási hatóságok teszik közzé.

3. számú
melléklet.

4. számú
melléklet.

A közigazgatási hatóságok a mozgósítási és népfölkelési hirdetmények kifüggesztését a honvédelmi minister által nekik kiadandó mozgósítási parancsra eszközlik.

Az általános mozgósítást és a népfölkelés föl- és behívását elrendelő parancs ezenfelül a napilapokban is közzé fog tétetni.

A posta és távirda hivatalok, mihelyt az általános mozgósítást elrendelő távirat tudomásukra jut, a mozgósítási parancsnak leggyorsabb és legmesszebb menő terjesztéséről gondoskodnak a következő közleménynek a hivatalos épületre való kifüggesztése által:

„Az általános mozgósítás és a népfölkelők behívása legfelsőbb parancsra elrendeltetett. Közelebbi felvilágosítást a mozgósítási hirdetmény ad.“

A mozgósítási és népfölkelési hirdetmények nyilvános kifüggesztésére nézve alapelvül szolgál, hogy ezek a hirdetmények az egyes községekben a lehető leggyorsabban és az első mozgósítási nap kezdetéig mindenhol kifüggesztve legyenek.

4. **(A mozgósítási napok kezdete.)** Minden mozgósítási nap éjfélkor kezdődik.

5. **(Távíró [távbeszélő] szolgálat mozgósítás esetén.)** Az általános kötelező 48 órás éjjeli-nappali szolgálat letelte után minden további rendelkezés bevétele nélkül az illető háborúeset szerint az 5. számú mellékletben megnevezett állami táviróhivatalok folytatólag éjjel-nappali szolgálatot tartanak.

5. számú
melléklet.

A szolgálati idő meghosszabbításának nemzetközi távbeszélő vonalakon a 6. számú melléklet mutatja.

6. számú
melléklet.

A mozgósítási parancs kiadásától kezdve a harmadik mozgósítási napig bezárólag a vasuti táviró és vasuti távbeszélő állomásokon is éjjel és nappal állandó szolgálat tartatik.

4. §. A mozgósítás végrehajtása.

1. **(A csendőrségi előjárók beavatkozása.)** Az előjárók beavatkozását csakis elkerülhetetlen szükség esetén kell igénybevenni.

Kételyek vagy nehézségek előfordulása alkalmával mindenki lehetőleg önállóan járjon el.

2. **(A mozgósítás végrehajtása naptári napok szerint.)** A mozgósítás végrehajtásánál az egyes mozgósítási napoknak megfelelő naptári napok veendőek alapul. Ennek megfelelőleg, mozgósítás elrendelése esetén a „Mozgósítási terv“-ben, az „Idő- és munkabeosztás“-ban és a „Mellékletek“-ben a mozgósítási napok helyett haladéktalanul a naptári napokat kell bejegyezni és minden mozgósítási tevékenységénél, tehát a polgári hatóságokkal való érintkezésnél is, csupán naptári napokra szabad hivatkozni.

3. **(Titokban tartás.)** A mozgósítási ügyeknek béke idején való titokbantartására vonatkozó határozmányokat a mozgósítás lefolyása alatt is szigoruan be kell tartani. Arra nem hivatottaknak a mozgósítási tevékenységekbe való betekintését feltétlenül meg kell akadályozni.

4. **(Iskolák stb. feloszlataása.)** A csendőrség összes iskolái, tanfolyamai stb. általános mozgósítás esetén feloszlanak. Ugy a tiszték, mint a legénység, ha lehet közvetlenül hadibeosztási helyükre, ha ez nem lenne lehetséges, illetőleg a hadibeosztással nem rendelkezők, békebeosztási helyükre bevonulnak. Az iskolák stb.-ek feloszlataása által felszabaduló — tábori csendőr szolgálatra ki nem jelölt — személyek alkalmazására nézve a honvédelmi minister a belügyministerrel egyetértőleg külön intézkedik.

5. §. A csendőrség feladata és teendője mozgósítás esetén.*)

1. **(Feladat.)** Mozgósítás elrendelése után a csendőrség főfeladatát a csapatok gyors és zavartalan mozgósításának elősegítése, a határszélek éber felügyelet alatt tartása (lásd: Utasítás a katonai határőrizet tárgyában), a községi előljáráásoknak mozgósítási teendőikben való támogatása, a közbiztonság fentartása, valamint az államellenes üzelmek (kémkedés) megfigyelése és megakadályozása képezik. (lásd: Cs—1-hez. Titkos függelék.)

2. **(Szolgálat.)** Azok a szolgálatok melyek a mozgósítás kihirdetésével a csendőrségre háramlanak, főbb vonásokban a következők:

a) a mozgósítási parancs kihirdetésének — a népfölkelés föl- és behívásának — ellenőrzése;

b) a nemténylegesek és a népfölkelésre kötelezettek bevonulásánál való közreműködés;

c) vasuti és hajóállomásokon az előrelátható szükséghez képest ügyelet tartás;

d) lóállításnál és hadiszolgálatoknál való közreműködés; (1912. évi LXVIII. és LXIX. t.-c.)

e) a behívott, de be nem vonult egyének, a behívott de utba nem indított magánhasználatban lévő kincstári lovak, továbbá az elrejtett állítás köteles lovak és hadiszolgálatásra alkalmas tárgyak utáni puhatolás illetve nyomozás.

Az a) alatti teendők a mozgósítási parancs vétele utáni 24 óra alatt, a b) és c) alatti teendők az első és a következő mozgósítási napokon, az e) alattiak a bevonulás lezajlása, illetve a hadiszolgálatások után hatósági felhívás nélkül, a d) alattiak pedig hatósági felhívás (megkeresés) szerint teljesítendőek.

f) A nemtényleges egyének általános mozgósítás esetén a 3. számú melléklet szerinti „Mozgósítási hirdetmény“-nyel, a népfölkelő egyének pedig az 4. számú melléklet szerinti „Hirdetmény“-nyel hivatnak be. Ezeknek a hirdetményeknek a mozgósítási parancs vétele után azonnal, legkésőbb azonban 24 órán belül a községekben és azok egész területén kifüggesztve kell lenni. (3. §. 3. pont.)

A mennyiben általános mozgósítás elrendelésekor olyan különféle nyelveken nyomtatott fehér mozgósítási hirdetmények, illetve

*) A határőrizeti teendőket a mozgósítási teendőktől szigorúan meg kell különböztetni. Ezen teendők a mozgósítási tervben nem tárgyalhatók.

rózsaszínű hirdetések a népfölkelés fölhívására és behívására függesztetnének ki, melyek szövege a 4., illetve 5. melléklet szövegével nem egyezne, vagy nem ennek a szövegnek a fordítása volna, azok azonnal eltávolítandók, a kifüggesztést eszközölt egyén kinyomozandó és minderről az illetékes közigazgatási hatóságnak jelentés teendő.

A 3. és 4. melléklet már békében annyi példányban sokszorosítandó, a hány csendőr mozgósítás esetén az örsön lesz.

A sokszorosított hirdetések lepecsételt borítékban a mozgósítási terv mellett őrzendők és mozgósítás elrendelése esetén a kihirdetést ellenőrző járőröknek elindulásuk előtt átadandók.

Azt, hogy ezeknek a hirdetéseknek az alapján kik kötelesek bevonulni és kiknél vannak magánhasználatra közshadseregbeli és honvédségi lovak, az előjáróságoktól kérdezendő meg; azt pedig, hogy a behívott egyének mikor és hová tartoznak bevonulni, a magánhasználatban levő kincstári lovak pedig hová és mikor állítandók elő, fenti hirdetésekéből, továbbá a behívottaknál, illetve vállalkozóknál levő igazolványi könyvecskékből, ajánlati lapokból, nyilvántartási lapokból, stb. tudható meg és ezek alapján a behívottak, továbbá a vállalkozók kioktatása, illetve figyelmeztetése, utbaigazítása és ellenőrzése, be nem vonulás, elő nem állítás esetén pedig a puhatolás és nyomozás is teljesíthető.

Ugyancsak az illető községben közhírré tett mozgósítási hirdetéséből lehet megtudni azt is, hogy az egyes községek lakóinak a lovaikat lóavatáshoz elő kell-e vezetniök és ha igen, hová és mikor?

g) A második mozgósítási naptól a hatodik mozgósítási napig az „Idő- és munkabeosztás“-ban, illetőleg a fenti a)–e) pontokban előírt egyéb teendők ellátásán kívül, a csendőrség működését a csapatok gyors mozgósításának elősegítésére irányítja és az állomáshelyen vagy annak közelében levő, illetve oda érkező csapatokat a leg-hathatósabban támogatja.

Minden olyan jelenséget vagy eseményt, melynek ismerete a csapatokra nézve fontos lehetne, azonnal a helyben levő legmagasabb, illetve a legközelebb levő csapatparancsnoksággal kell közölni és az előjáró parancsnokságnak szóbelileg, írásban vagy táviratilag bejelenteni.

Járványos betegségek fellépését az örsök azonkívül az illetékes hadtestnek és honvéd kerületi parancsnokságnak is táviratilag tudomására hozzák.

h) Előfordulhat — főleg nemzetiségi vidékeken — hogy a mozgósítás gyors keresztülvitelét célzó intézkedésekkel szemben nemcsak a lakosság, hanem egyik-másik községi előljáróság is alattomban vagy nyíltan, akadályozólag lép fel, esetleg ellenszegül vagy fellázad és a titokban tartandó intézkedéseket — csapataink erejét, mozgásait, stb. — az ellenségnek tudomására hozni igyekszik.

Az ily jelenségek megfigyelésére különös gondot kell fordítani s minden ily — az államra és csapatokra — káros törekvés keresztülvitelét lehetőleg idejekorán meg kell akadályozni.

i) A csendőrörs működési területén a fegyveres erő mozgósításának keresztülvételére vonatkozó mindama teendőket, a melyeket nem a fegyveres erő parancsnokságai (hatóságai) csapatai, intézetei tiszti különítményei vagy ezekkel hasonló állású szervei végeznek, a lehetőségig ellenőrizni, felügyelni, a netalán felmerülő surlódásokat vagy nehézségeket eloszlatni, a hiányok pótlása iránt intézkedni és szükség esetén a hatóság intézkedéseinek a kellő nyomatékot megadni köteleles.

k) A közigazgatási járás székhelyén állomásozó csendőr járásparancsnokok e célból az első tizenhat mozgósítási nap alatt lehetőleg állomásukon tartózkodjanak. A szolgabírói hivatallal az állandó érintkezést tartsák fenn és az alárendelt őrsök működését a hatósági intézkedésekkel hozzák összhangzásba.*)

l) Kémkedéssel gyanúsított, valamint oly egyének, kik komoly események alkalmával mozgósítási előkészületeinknek valamikép ártalmára lehetnének, a mozgósítási parancs vétele napján a „Cs—1-hez“ jelzésű „Titkos függelék“ 2. §. 11. pontja értelmében őrizetbe veendőök és az előkészített tényvázlattal együtt a további intézkedések megtétele végett a legközelebbi közigazgatási hatósághoz, illetve határszéli rendőrhatósághoz a mozgósítási terv szerint elővezetendőök.

m) Ha előre nem látott okok folytán szükségesnek mutatkoznék, hogy az őrs legénysége a mozgósítás tartama alatt a felemelt állományon (E fejezet) felül megerősítették, ugy ez iránt a szakaszparancsnoksághoz kell fordulni. Ez a megerősítés kirendelése iránt szakaszának állományából megfelelőleg intézkedik, vagy ha azt nem tehetné, a megerősítés iránt a szárnyparancsnoksághoz előterjesztést tesz. (E fejezet 3. pont, utolsó bekezdés.)

*) Ez a pont nem vonatkozik a m. kir. horvát-szlavon csendőr parancsnokságra.

3. (A mozgósítási teendők mikénti ellátása; távollevők beidézése.) Az őrsök mozgósítási teendőiket járőrök kivezénylése által teljesítik, melyeket eligazítás előtt teendőikre mindig alaposan ki kell oktatni.

Ott ahol ez szükséges és célszerű, a járőrök a mozgósítás tartama alatt előfogatot, hátaslovat vagy vasutat vehetnek igénybe.

A mozgósítás első 6 napja alatt a járőrök ereje, a leportyázandó tereptárgyak és az őrjáratok tartama — tekintet nélkül az őrjáratok beosztására — a tényleg fenálló szükséghez képest az őrsparancsnok által határoztatik meg. A járőrök pihenése az elkerülhetetlen szükséges mérvre szoritkozzék.

Azok a csendőrségi egyének, kik szolgálati vagy magán okból állomáshelyükről távol vannak — a betegeket ide nem értve — mihelyt a mozgósítás elrendeléséről értesülnek, állomáshelyükre bevonulni tartoznak. (*Sürgős és félbe nem szakítható nyomozások és kivizsgálások természetesen kivételt képeznek.*)

4. (Felvétel a csendőrséghez.) Mozgósítás elrendelése után, csendőr jelentkezők felvételénél az 1881. évi II. t.-c. 1. §-ának utolsó bekezdésében foglaltak szerint kell eljárni. Csak olyan egyénekről lehet tehát beadványt szerkeszteni, kik ennek a §-nak a) és b) pontjai alá esnek, vagyis olyanokról, kik mint hosszasan szolgáló altisztek igénnyel bírnak a közszolgálatban való alkalmazásra és oly önként jelentkezőkről, kik hadkötelezettségüknek már eleget tettek. Oly egyének, kik a hadsereg vagy a honvédség tartalékába, póttartalékába tartoznak avagy behívásig tartósan szabadságoltattak, a csendőrséghez fel nem vehetők és így róluk beadvány nem szerkeszthető.

6. §. Táborig csendőrség.

1. (Állomány, rendeltetés, kiegészítés.) A magyar szent korona országaihoz tartozó csendőrségtől a hadrakelt sereg magasabb parancsnokságaihoz beosztott tábori csendőr tiszték és legénység állományát és a tábori csendőrlegénységnek az egyes csendőr kerületek között való felosztását a honvédelmi miniszter a „Hadrendi beosztás“-sal, a tábori csendőrtiszték névszerinti kijelölését pedig a „26. számú Hadibeosztási táblázat“-tal külön szabályozza. A tábori csendőrség rendeltetése, kiegészítése, nyilvántartása, szolgálata, ruházata, felszerelése, kiképzése, illetéke és ellátása az „E—16“ jelzetű „Szervi határozványok és szolgálati utasítás a cs. és kir. hadsereg tábori csendőrsége számára“ című könyvben van meghatározva.

A csendőr kerületi- és szárnyparancsnokságok saját állományukban levő tábori csendőrtisztek és legénységről a 7. számú melléklet ^{7. számú melléklet.} szerint szerkesztett névjegyzéket vezetik és ebben a tartalékul kijelölt legénységi egyéneket (rangosztályba nem soroló havidijasokat) is nyilvántartják.

A tábori csendőr személyzet beosztására vonatkozó adatok, a csendőr kerületek által az érdekelt szárnyparancsnokságoknak már béke idején kiadandók.*) Ezek az adatok a mozgósítási előmunkálatokban feldolgozandók.

A tábori csendőr szolgálatra kirendelt tiszteket a csendőr kerületi parancsnokság beosztásukról írásban értesíti, míg a legénységi állományhoz tartozó egyének megfelelő értesítését a szárnyparancsnokságok eszközlik.

A tábori csendőr szolgálatra kijelölt tisztek viszonyaiban beállott oly változásokat, melyek azoknak ebben a szolgálathoz való alkalmazhatóságát befolyásolhatják, a csendőr kerületi parancsnokságok a honvédelmi miniszternek esetről-esetre bejelentik.

A tábori csendőr szolgálatra kijelölt legénységi egyénekre (rangosztályba nem soroló havidijasokra) vonatkozó ily változásokat pedig a szárnyparancsnokságok a csendőr kerületi parancsnokságnak esetről-esetre jelentik be.

A tábori csendőr szolgálatra távozó tisztek helyettesítéséről a csendőr kerületi parancsnokság saját hatáskörében gondoskodik.

A mozgósítási parancs tudomásul vétele után, a tábori csendőr szolgálatra kijelölt tisztek hadi beosztásuk szerint utbaindulnak. A tábori csendőr szolgálatra kijelölt legénységgel (rangosztályba nem soroló havidijasokkal) az őrön azonnal végleg le kell számolni, és ezeket összes kincstári és magánruházatukkal, fölszerelésükkel és fegyverzetükkel, az első mozgósítási napon a csendőr kerület székhelyére utba indítani. A csendőr kerületi parancsnokság gondoskodik arról, hogy a tábori csendőr legénység az „E—16“ jelzetű szolgálati könyv 1. mellékletében megjelölt cikkekkal ellátva, a hadrendi beosztásban megjelölt helyre az előirt időben bevonuljon. Minden tábori csendőr egyént az „E—16“ és „E—18“ jelzetű szolgálati könyv egy-egy példányával kell ellátni. A tábori csendőr tisztek ezenkívül az „E—53“ jelzetű „Vorschrift für die Höheren

*) Lovas állománnyal bíró csendőr kerületeknél lovas tábori csendőr szolgálatra lehetőleg csupán lovas legénységet kell kijelölni.

Kommandos der Armee im Felde“ című titkos szolgálati könyvnek már békében kiadott 14. mellékletét is magukkal viszik.

Ha a rendelkezésre álló idő megengedi, úgy a tábori csendőrlegénység az „E—16“ jelzetű szolgálati könyv legfontosabb fejezeteiről még egy rövid oktatásban is részesítendő.

Minden egyes tábori csendőrnek az aprólékos kézi szerek utánpótlására 1 korona illetékes. Ezt az összeget utbaindulás előtt a csendőr kerületi parancsnokság rendelkezései szerint ki kell fizetni és a hadügyi tárca által leendő megtérítésére nézve az intézkedéseket megtenni.

A hadrakelt sereghez elindult tábori csendőrlegénység tömegbeli és magántárgyai a tulajdonos bevonulásáig a csendőr kerületi parancsnokság állomáshelyén elraktározatnak.

A csendőrségi felszerelési- és anyagraktár az „E—16“ jelzetű szolgálati könyv 4. mellékletében felsorolt cikkeket a 8. mozgósítási napon a cs. és kir. 2. ruharaktárnak adja át.

Egyebekben az „E—16“ jelzetű szolgálati könyv határozmányai mérvadók.

2. (A tábori csendőrlegénység pótlása.) A tábori csendőrlegénység igénybevétele által a magyar királyi és a m. kir. horvát-szlavon csendőrségnél mozgósítás esetén beálló fogyaték pótlására szánt tartalékos altisztek elosztását a honvédelmi minister a csendőr kerületi parancsnokságokkal közli.

A csendőr kerületekhez fölruházva, fölszerelve és fölfegyverezve bevonuló tartalékos altisztek, a főnálló szükséghez képest az alosztályok között elosztandók és beosztási helyükre a lehető leggyorsabban utba indítandók.

Ennek a legénységnek az alosztályok között való elosztása a lehetőség szerint a mozgósítási tervekben tárgyalandó.

A bevonult altisztek, a csendőrségnél való alkalmazásuk tartamára, fegyelmi és büntetőjogi szempontból ugyanazon elbánás alá esnek, mint a csendőrlegénység és a legalsóbb csendőrségi rendfokozat szerinti illetményeket (zsold, vezénylési pótdíj, szállítási eszközök és utazási illetékek) élveznek. A beidézésükből esetleg felmerülő utiköltségeket az illető póttestnek meg kell téríteni.

A tábori csendőrök pótlására bevonuló tartalékos altisztek az őrökön mielőbb a legszükségesebb elméleti és gyakorlati oktatásban részesítendőek.

Ily legénységben beálló fogyatékok pótlása iránt, a csendőr kerületi parancsnokságok közvetlenül az illetékes csapattest póttésztéhez fordulnak.

Mihelyt az elvezényelt tábori csendőrök a hadrakelt seregtől bevonulnak, a pótlásukra rendelkezésre bocsátott tartalékos altiszteket azonnal illetékes póttestükhöz vissza kell küldeni.

B. A hadtestek (honvéd kerületek) önálló mozgósítása.

7. §. Az önálló mozgósítás előkészítése.

1. **(Általában.)** Az általános mozgósításra vonatkozó rendelkezések, amennyiben azok az alább következő határozmányokkal nem változtatnak meg, önálló mozgósítás esetén is teljesen mérvadók.

2. **(Előmunkálatok.)** Az önálló mozgósításra külön mozgósítási előmunkálatok nem szerkesztetnek, hanem az önálló mozgósításra vonatkozó esetleges eltérések az általános mozgósításra érvényes előmunkálatok megfelelő részeinél tárgyalatnak.

8. §. Az önálló mozgósítás terjedelme.

1. **(Általában.)** Valamely hadtest önálló mozgósításával mindenkor egyidejűleg történik a hozzátartozó honvéd kerület önálló mozgósítása is, mellyel egyidejűleg a népfölkelés föl- és behívása is az illető honvéd kerületben teljes terjedelemben, a többi honvéd kerületekben pedig a még azonkívül szükséges terjedelemben bekövetkezik.

2. **(A honvéd kerületek összefüggése a hadtestekkel, önálló mozgósítás esetén.)** Az önálló mozgósítást illetőleg a honvéd kerületek a következőképen tartoznak az egyes hadtestekhez:

- A budapesti I. honvéd kerület a budapesti 4. hadtesthez ;
- a szegedi II. honvéd kerület a temesvári 7. hadtesthez ;
- a kassai III. honvéd kerület a kassai 6. hadtesthez ;
- a pozsonyi IV. honvéd kerület a pozsonyi 5. hadtesthez ;
- a kolozsvári V. honvéd kerület a nagyszebeni 12. hadtesthez ;
- a zágrábi VI. honvéd kerület a zágrábi 13. hadtesthez.

Annál a csendőr kerületnél, melynek területe két- vagy több honvéd kerület területére terjed ki, önálló mozgósítás esetén, csak a mozgósító honvéd kerület területén állomásozó csendőrparancsnokságok végzik a mozgósítás esetére előirt teendőket.